

Goran Filipi
Filozofski fakultet, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Ivana Matetića Ronjgova 1, HR-52100 Pula
gfilipi@unipu.hr

IZABRANI ISTRORUMUNJSKI AMPELONIMI 5

U članku se raspravlja o istrorumunjskim nazivima koji se tiču vinove loze (*Vitis vinifera*). Obuhvaćeni su nazivi iz svih mjesta u kojima se još uvijek govori istrorumunjski. Obradili smo osamdesetak oblika (osnovnih riječi i sintagmi) koje smo dobili kao odgovore na 18 pitanja. Termini su leksikološki i etimološki obrađeni. Svaki se obrađeni termin potvrđuje i uspoređuje s građom iz svih istrorumunjskih leksičkih repertoara drugih autora koji su nam na raspolaganju, a do etimologijskih se rješenja dolazi usporedbom istrorumunjskih oblika sa sličnim u okolnim čakavskim i slovenskim govorima u Istri ali i u čakavskim idiomima otoka Krka i Dalmacije.

Uvod¹

U članku se raspravlja o istrorumunjskim nazivima koji se tiču vinove loze (*Vitis vinifera*). Obuhvaćeni su nazivi iz svih mjesta u kojima se još uvijek govori istrorumunjski. Obradili smo stotinjak oblika (osnovnih riječi i sintagmi — s napomenom da se neki oblici razlikuju samo neznatno, fonetski ili morfološki) koje smo dobili kao odgovore na 18 pitanja. Termini su leksikološki i etimološki obrađeni. Svaki se obrađeni termin potvrđuje i uspoređuje s građom iz svih istrorumunjskih leksičkih reper-

¹ Riječ je o petom članku iz serije od pet članaka pod naslovom *Izabrani istrorumunjski ampelonimi*. Prvi je objavljen u: *Rojena v narečje: akademkinji prof. dr. Zinki Zorko ob 80-letnici*. Maribor, et al.: Univerza v Mariboru, SAZU, Filozofska fakulteta v Mariboru, Slavistično društvo Slovenije, 2015., str. 322–348; drugi u: *Croatica et Slavica Iadertina* 12:I, Zadar: Sveučilište u Zadru, Odjel za kroatistiku i slavistiku, 2016., str. 96–125; treći u: *Fluminensia* 28:2, Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci, 2016. str. 53–69 i četvrti u: *Jezikoslovni zapiski* 22–2, Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, 2016., str. 103–129.

toara drugih autora koji su nam na raspolaganju, a do etimologijskih se rješenja dolazi usporedbom istrorumunjskih oblika sa sličnim u okolnim čakavskim i slovenskim govorima u Istri ali i u čakavskim idiomima otoka Krka i Dalmacije (govori otoka Krka i Dalmacije bitni su za etimologijska rješenja mnogih ir. termina zbog kretanja Istrorumunja u povijesti), odnosno s riječima iz drugih triju rumunjskih dijalekata kada je riječ o izvornim riječima. Prikupljeni se nazivi uspoređuju i s mletačkim (prije svega istromletačkim) riječima jer su mnogi čakavizmi u istrorumunjskome mletačkog podrijetla, dok je samih mletacizama u ir. jako malo. Do čakavske, istarskoslovenske i (istro)mletačke građe dolazimo iz odgovarajućih rječnika i drugih pisanih izvora, a dobar smo dio i te građe sami prikupili. Građu iz drugih rumunjskih dijalekata navodimo samo iz izvora (isto vrijedi i za građu iz drugih idioma). Osim o oblicima koji su predmetom naslova, na jednak se način razglaba i o istrorumunjskim riječima koje su s njima na bilo koji način povezane.

Za istrorumunjske oblike koje smo sami zabilježili služimo se grafijom koju smo sastavili za IrLA. Riječ je o prilagođenoj hrvatskoj latinici kojoj su dodani grafemi koji izražavaju istrorumunjske posebne glasove i posebni znakovi za digrame *lj* i *nj*:

- ǎ — stražnje muklo *a*
- ɛ — jako otvoreno *e*
- ə — poluglas, čuje se između *v* i *r* u hrvatskoj riječi *vrt* — odgovara rumunjskome *ă*
- č̣ — jako umekšano *č*
- ś — umekšano *š*
- ẓ̌ — umekšano *ž*
- ʒ — početni glas u tal. *zelo*
- ǰ — glas između hrvatskoga *dž* i *đ*
- ɣ — velarni zvučni frikativ, kao u španjolskom *lago*
- ǐ — hrvatsko *lj*
- ǎ — hrvatsko *nj*

Naglasak u ir. riječima bilježimo podcrtavanjem naglašenoga vokala, osim ǎ koje je uvijek naglašeno. U jednosložnim riječima naglasak se ne bilježi.

Ir. imenice navode se u jednini bez člana, čemu slijede nastavci za određeni član (*-u* ili *-a*), za množinu (*-o*, *-e*, *-č* itd.), za množinu s određenim članom (*-i*, *-ele*, ...) i na kraju odrednica roda (m., ž., n. ili bg.). Uz infinitiv glagola u zagradi se daje i oblik za 1. l. jd. prezenta. Pridjevi se bilježe samo u osnovnim oblicima, jedninski u m. ž. i n. i nakon točke i zareza slijede množinski.

Čakavske, slovenske i istromletačke riječi koje smo sami prikupili pišemo istom grafijom, a naglasak bilježimo kako je to uobičajeno u odgovarajućim dijalektološkim praksama (osim za idiome s netonemskim naglasnim sustavom – naglasak na riječima iz tih idioma bilježimo podcrtavanjem naglašena vokala), dok oblike iz literature vjerno prenosimo prema izvorniku. U citatima značenja iz raznih rumunjskih rječnika u zagradi se ponekad daje samo najnužniji prijevod radi boljega snalaženja čitatelja koji rumunjski ne razumiju (kad je značenje posebno bitno za razumijevanje etimologije, odnosno onoga što se želi reći). Citati iz ostalih jezika rijetko se prevode.

U radu smo se koristili sljedećim kraticama:

- ar. – arumunjski
- bg – srednji rod rumunjskoga tipa (dvorod)
- bilj. – bilješka
- bng. – bez naznake godine
- bot. – botanika, botanički
- čak. – čakavski
- dr. – dačkorumunjski
- frank. – franački
- ir. – istrorumunjski
- jd. – jednina
- l. – lice
- lang. – langobardski
- lat. – latinski
- m. – muški rod
- mlet. – mletački
- mn. – množina
- mr. – meglenorumunjski
- n. – srednji rod hrvatskoga tipa
- OA – osobne ankete
- odr. – određeni
- prslav. – praslavenski
- pt. – pluralia tantum
- s. v. – sub voce (pod natuknicom)
- sln. – slovenski
- stvnjem. – starovisokonjemački
- ž. – ženski rod

1. Hajdemo u podrum (na)točiti vino

U Žejanama smo dobili odgovor *Pomno an konoba rem natoči vir.*, u Šušnjevići *Mežen an konobe toci viru.*, u Novoj Vasi *Mežen an konobe toči viru.*, u Jesenoviku *Mežen an konoba netoči viru.*, u Mihelima *Mežen an konoba vir toči*, u preostalim južnim selima *Mežen an konoba toči viru.*

Za početak ćemo analizirati rečenicu koju smo zapisali u Žejanama: *Pomno an konoba rem natoči vir.*, manje-više doslovce ‘Pođimo/hajdemo u podrum [pa] ćemo natočiti vino.’

Maiorescu ima *canobă* (VIR 97), Byhan *konobe* (IRG 245), Popovici *conobe* (DRI 99), Cantemir *conobe* (TIR 162), Sârbu i Frățilă *conoba* (DIR 199), Kovačec *conobe* (IRHR 52), Dianich *ko'nvoba* (VIRI 115). Posuđeno iz nekog čakavskog govora: npr. *konoba* i *kanoba* na Roveriji (RROG 122; RROG 109), *konoba* na Boljunštini (RBoG 98), u Crikvenici (RCrG 123), u Brgudu i Čepiću (IRLA 1248), na Grobinštini (GG 318), na Ižu (RGI 147), *kanoba* u Rovinjskom Selu (LAIČaGgr 1248), *kónoba* u Splitu (StR 147). ‘Rana posuđenica iz latinakoga *canaba* ‘krčma, koliba’, nepoznate etimologije. Možda posuđeno iz istoga izvora kao grč. *κάμβαρος* ‘drveni okvir’ (ERHJ). Oblici tipa *kanoba* križani su s mletacizmima tipa *kanova*, *kanava*² [(npr. u Krtima *kānuva* (LAIČaGgr 1248)] < mlet. *cānova* (VG 161; GDDT 123), *cānava* (VG 158; GDDT 119) < lat. *canāba*, REW 1566.

Za glagole koji potječu od glagola tipa *točiti*, *natočiti* i sl. od autora istrorumunjskih repertoara kojima se služimo samo u Dianicha nalazimo *oto'ci* (VIRI 138) < npr. *točit* u Mošćenicama, Damjanićima i Jašićima (LAIČaGgr 1249); *natočit* u Peranima i Gologorici (LAIČaGgr 1249). Krajnji je etimon navedenih oblika prslav. **tōčiti* (SES 769), odnosno *na-* [< prslav. *na* (ERHJ)] + *točiti*.

Za ‘vino’ smo u Žejanama zapisali *vir*, *-u*, *-ure*, *-urle m.*, u svim južnim selima *vir*, *-u*, *-ure*, *-urle bg.* Domaća riječ: *vir* ‘vino’ (IRG 381, SIR 329, VIR 156, DRI 164, TIR 186, DIR 298, IRHR 214, VIRI 183³) — dr., mr. *vin* (DEX 1162, DMR 327), ar. *vin* (DER 9266) < lat. *vīnum*, REW 9356.

Ostaje nam protumačiti *pomno*, *an* i *rem*. Prvo je imperativni oblik u značenju ‘pođimo’ u 1. l. mn. glagola koji ne postoji [samo je Kovačec, također u Žejanama, zabilježio *pómo*, uz napomenu rijetko *póimo*⁴ (IRHR

² Usp. i sln. *kānova* u Borštu (LAIČaGgr 1248), *kaniva* i *kanoba* u Novoj Vasi (ImLA 1248).

³ Dianich uz *vir*, *-u*, pl. *-ure*, *-urle* stavlja naznaku s. m. (= muški rod), što čini i uz druge imenice toga tipa. Prema našim (i najrecentnijim) anketama riječ je ipak o dvo-rodu.

⁴ Nakon što smo vidjeli ovaj podatak pozvali smo dvoje svojih informanata iz

151)], imperativ nastao prema čakavskim tipa *pojmo* (OA) i sl. od gl. npr. *pôj* i *pôjti* na Roveriji (RROG 204) < prslav. **po(-)* (SES2 530) + **jiti* (SES2 227). Oblik *rem* je 1. l. mn. pomoćnog glagola *vre* 'htjeti' s pomoću kojeg se tvori futur. Uz ovu rečenicu ostaje nam još domaći prijedlog *an* 'u; na' koji smo zabilježili u svim mjestima. Popovici i Cantemir imaju *ân* (DRIS 145; TIr 158), Pušcariu (*ă*)*n* (SIR 303), Sârbu i Frațilă *ân* (Dlr 188), potonje i Kovačec (IrHR 29⁵), Dianich *an* i *am* (VIRI 98) < lat. *in*, REW 4328 > dr. *în* (DEX 519); ar. *în* (DDAr 585), *ân* (DAR 73); mr. *ân* (MrA 255).

U preostalim rečenicama (*Mežen an konoba toci viru.*; *Mežen an konoba toči viru.*; *Mežen an konoba toči viru.* 'Hajdemo/Pođimo u podrum točiti vino.'; *Mežen an konoba netoči viru.* 'Hajdemo/Pođimo u podrum natočiti vino.'; *Mežen an konoba vir toči* 'Hajdemo/Pođimo u podrum vino točiti.') trebamo obraditi samo oblike tipa *mežen*, 1. l. mn. gl. *mere*. Za *an*, *konoba*, za *toci* i sl. v. gore. Mi smo u svim južnim selima zapisali *mere* (*jo meg* – part. *mes*), u Zankovcima, Kostrčanu, Mihelima i Brdu *mere* (*jo mek* – part. *mes*); Maiorescu navodi *meg* (VIR 112), Pušcariu *mere* (SIR 314), Cantemir *mere*, *meg* (TIR 171), Sârbu i Frațilă *mere* (Dlr 227); Kovačec *mere* (IrHR 115), Dianich 'meare' (VIRI 126). Domaći glagol: dr. *mérge* (DEX 621); ar. *nerg* (DDAr 748; DAS 196); mr. *mierg* (DER 5216) < lat. *mërgëre* 'eintauchen', REW 5525.

1.1. Mijeh za vino

U Žejanama, Šušnjevići, Jesenoviku, Brdu, Trkocima i Zankovcima zapisali smo *fole*, *-u*, *foł*, *-i m.*, u Zankovcima i *mih*, *-u*, *mih*, *-i m.*, u Novoj Vasi *fole*, *fole*, *fole*, *-ele ž.*, u Letaju *fole*, *fole*, *fole*, *-ele ž.*, u Škabićima, Mihelima i Kostrčanu *folele* (*fole*, *fole*, *fole*, *-ele ž.*) za *vir*, u Škabićima i *mihurle* (*mih*, *-u*, *-ure*, *-urle bg.*) za *vir*, u Žejanama i *fole*, *-ele*, *foł*, *-i m.*⁶

Oblici tipa *fole* domaći su, a tipa *mih* posuđeni iz nekog čakavskog govora.

Byhan je zabilježio *fole* 'trbuh; mijeh' (IrG 216), Pušcariu *fole* 'mijeh za vino' (SIR 310), Popovici *fole*, *-le*, pl. *foł*, *-i* 'mijeh' (DRI 110), Sârbu i Frațilă *fole* 'trbuh' (Dlr 213), Kovačec za Žejane *fole*, *-le* 'trbuh' (IrHR 80). Domaća riječ: dr.; ar. *foále* (DEX 388; DDAr 466)⁷; mr. *foáli* (DMr 128) — svi oblici u

Žejana i potvrdili *pójmo*, no odgovor nismo dobili na pitanje *Kako kažete pođimo?* (rekli su mi samo *poimmo*), a tek kad smo ih pitali *Što znači pojmo*, odgovorili su *To je isto*.

⁵ Uz inačice *âη*, *âm*, *-n*, *-η*, *-m*, *â* za Žejane.

⁶ Oba žejanska oblika znače i 'trbuh' što smo nedavnim telefonskim provjerama potvrdili i za druge ir. idiome.

⁷ Usp. u Rudnoj Glavi *fuałe đī vin*. (IrLA 1297).

značenju 'mijeh; trbuh'⁸ < lat. *föllis* 'mijeh', REW 3422.1.

Od autora istrorumunjskih repertoara kojima se služimo samo Dianich navodi *mih* (VIrI127) < npr. čak. *mìh* za *vìno* u Čepiću (IrLA 1297), *mìh* na Roveriji (RROG 158), u Blatu na Korčuli (RGBK 245) i na Braču (RBČG 472), *mìeh* na Boljunštini (RBoG 131), *mij* u Splitu (StR 180) < prslav. **měχv* (ERHJ).

Preostaje nam još prijedlog *za*. Svi autori istrorumunjskih repertoara kojima se služimo imaju *za*⁹ (IrG 387), (DRI 166), (Slr 330), (Tlr 186), (DIR 299), (IrHR 218), (VIrI 188). Potonji, Dianich, na istom mjestu navodi i *zwa*. Preuzeto iz nekog hrvatskog govora zasigurno prije dolaska na Krk i Istru: *za* (u svim hrvakim dijalektima) < prslav. **za* (SES2 841).

Za *vir* v. 1.

1.2. Pletena staklenka od dvije litre

U Žejanama *bocun*, *-u*, *-e*, *-ele* m., u Šušnjevcima *bocun*, *-u*, *-e*, *-ele* bg., u Novoj Vasi *bocun*, *-u*, *bocun*, *-i* m., u Škabićima *opletit bocun* (*bocun*, *-u*, *bocun*, *-i* m.), u preostalim južnim selima *čanka*, *-a*, *-e*, *-ele* ž.

Za oblike tipa *bocun* u istrorumunjskim repertoarima kojima se služimo odgovarajući oblik daje samo Dianich: *bo'tsun* 'damigiana' (VIrI 87). Posuđeno iz nekog čakavskog govora (značenja nisu identična, pa ih sve navodimo): npr. *bocûn* 'boca široka dna za vino' na Roveriji (RROG 34), *bocûôn* 'velika slamom opletena staklenka od 2 do 10 l, demižon' na Boljunštini (RBoG 13), *bocûn* 'opletena staklenka, veća od 2 l' na Grobinštini (GG 174), *bocûn* 'opletena staklenka, veća od dvije litre' u Crikvenici (RCrG 58), *bocûn* 'trbušasta staklena posuda zvonasta grla za vino' u Novalji na Pagu (RGNOp 139), *bocûn* 'velika opletena boca' u Senju (SR 8), isto u Bibinjama 'gostioničarska boca oblika stošca gore s proširenim otvorom, boca u kojoj se služi vino na stolu, veća boca' (RBiG 150) — uvećanice od *boca* (v. 1.4.) < mlet. *bozzon* (BOE 96), *bozon* (VG 111). U Škabićima smo zapisali sintagmu *opletit bocun* 'upletena staklenka'¹⁰ koja manje-više odgovara terminu koji smo zapisali u Ližnjanu: *upletèna bôca* (ILA 1298). Autori istrorumunjskih repertoara kojima se služimo nemaju pridjeva¹¹, samo glagol od kojega

⁸ Što se značenja 'trbuh' tiče ono je metaforično, dakle sekundarno: usp. čak. u Dalmaciji *mišina* 'veliki trbuh' (OA).

⁹ I mi smo u svim mjestima zapisali *za*.

¹⁰ Sintagma nije pleonastična, *bocun* u ovom slučaju znači 'staklenka' (usp. navedena značenja uz čakavske termine).

¹¹ Mi smo pridjev 'opleten' u Šušnjevcima i Novoj Vasi zabilježili kao *opletit*, *opletite*, *opletito*; *opletit*, *opletite*, u svim ostalim mjestima *opletit*, *opletita*, *opletito*; *opletit*, *opletite*.

potječe: Cantemir navodi *opleti* (Tlr 173), Dianich *o-ple'ti* (VlrI 137) i *ple'ti* (VlrI 144). Potonje, imaju i drugi: Maiorescu *pletesc* (VlrR 117), Byhan *pleti* (IrG 309), Popovici *pleti* (DRI 136), Puşcariu *pletivëi* (Slr 320), Cantemir *pleti* (Tlr 175), Sârbu i Frăţilă *pleti* (Dir 251), Kovačec *pleti* (IrHR 147). Mi smo u Šušnjevići zapisali *pleti* (*jo pletešk*), u svim ostalim mjestima *pleti* (*jo pletes*), a u Zankovcima, Jesenoviku, Brdu, Škabićima i Letaju još i *pletivej* (*jo pletives*). Posuđeno iz nekog čakavskog govora: npr. *oplès* 'oplesti, omotati' na Boljunštini (RBoG 164), *o-plèst* u Orlecu na Cresu (ČDOC 326, s. v. *plèst*), *oplèsti* u Bibinjama (RBiG 459), *oplèst* u Senju (SR 96) — glagoli tvoreni prefiksacijom oblika tipa *plest(i)*: npr. *plèsti* na Roveriji (RROG 199), *plès* na Boljunštini (RBoG 183), *plèst* na Grobinštini (GG 476), *plèst* u Novaljima na Pagu (RGNOP 487), *plèst* u Senju (SR 105) < prslav. **plestī* (SES2 526).

Za *čanka* v. 1.3.

1.3. Pletenka

U Žejanama *bocun*, *-u*, *-e*, *-ele* ž., u Šušnjevići *cânke*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u Novoj Vasi *čânke*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u Brdu i Škabićima *bocun*, *-u*, *-e*, *-ele* bg., u ostalim južnim selima *bocun*, *-u*, *bocun*, *-i* m. U Letaju smo čuli i umanje-nicu *bocunić*, *-u*, *bocunić*, *-i* m.

Za *bocun* v. 1.2. *Bocunić* je umanje-nica na *-ić*. — *bocunić* 'manja opletena staklenka' na Grobinštini (GG 174).

Nazivi tipa *čanka* potječu od čakavskih, no taj oblik ne možemo potvrditi ni u jednom čakavskom govoru, pa pretpostavljamo da su ih Istrorumunji preoblikovali prema čakavskim tipa *čanta*: npr. *čanta* u Mošćenica-ma, *čanta* u Viškovićima (LAIČaGgr 1298), *čanta* u Labinu (RLC 67), što je nastalo od *kjanta*: npr. *kjanta* u Karojbi, Gologorici, Buićima, *kjanta* u Musaležu (LAIČaGgr 1298) < imlet. *kjanti* u Bujama, Brtonigli, Taru i Vrsaru, *kjanto* u Brkaču (ImLA 1298). Naziv potječe od tal. *chianti* 'famoso vino italiano di color rosso rubino' (DLI-cd), prema istoimenoj reginji u Toscani. Značenje 'demižon' i sl. nastalo je vjerojatno u Istri (vjerojatno prema *bocama* u kojima je to vino dolazilo u Istru) jer ga zapadnije ne možemo potvrditi, a sam oblik ne možemo potvrditi ni u hrvatskim govorima južnije od Istre što znači da je u istrorumunjski ušao tek u Istri.¹²

1.4. Boca

U Šušnjevići i Novoj Vasi *bocce*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u svim ostalim mjestima *boca*, *-a*, *-e*, *-ele* ž.

Maiorescu navodi *botă* (VlrR 95), Popovici *boța* (DRI 94), Puşcariu

¹² Ista je postanja i sln. *kjanta* u Krkavčama i *kjanta* u Borštu (OA).

boṭe (Sİr 305), Cantemir *bóte*¹³ (Tİr 159), Dianich *'bwotsa* (VİrI 89). Mletacizam posuđen iz nekog čakavskog idioma: npr. *bòca* u Čepiću (IrLA 1300), Krtima, Vižinadi, Pazu, Lindaru (LAIČaGgr 1300), na Roveriji (RROG 34), na Grobinštini (GG 173), u Blatu na Korčuli (RGBK 79), *bôca* u Materadi, Ročkom Polju (LAIČaGgr 1300) < mlet. *bozza* (BOE 96), *boza* (GDDT 88; VG 110) < lat. **bokya*, REW 1191a¹⁴.

1.4.1. Pluteni čep

U Žejanama *čep*, *-u*, *-ure*, *-urle m.*, u Šušnjevići *čepu* (*čep*, *-u*, *-ure*, *-urle bg.*) *de surgve*, u Novoj Vasi *čepu* (*čep*, *-u*, *-ure*, *-urle bg.*) *de surgve*, u preostalim južnim selima *čepu* (*čep*, *-u*, *-ure*, *-urle bg.*) *de surgva*.

Osim u Žejanama redom sintagme doslovna značenja 'čep od pluta'. Usp. npr. *čep od sūrve* u Brgudu, *čep od sūrve*, u Čepiću (IrLA 1301), *čep od sūrve* u Pazu i Pićnu, *čep ot sūrvi* u Gračišću, *čep od sūrge* u Golgorici, Kringi i Svetom Petru u Šumi (LAIČaGgr 1301), *čep od sūrve* u Ližnjanu, *čep ud sūrve* u Čabrunićima (ILA 1301.).

Oblici tipa *čep* mogli bi biti domaći [dr. *cep* (DEX 162); ar. *čep* (DDAr 352), *cepu* (DAr 226, s. v. **cep**); mr. *tšomp* (DMr 99) < lat. *cippus*, REW 1935¹⁵] svakako poduprti čak. oblicima tipa *čep* (diljem istočne jadranske obale — OA) < prslav. **čepъ* (SES 69). Pušcariu navodi *ṭep* (Sİr 328), Maiorescu *cep*, *cepuri* (Dİr 115), Popovici *čep*, *-u*, pl. *-ur* (DRI 105), Cantemir *cep*, *-ure* (Tİr

¹³ U značenju 'bačvica'. Po svoj prilici pogrešno, vjerojatno ga je zavela sljedeća natuknica *bótiṭe* 'bačvica' ili etimon (v. sljedeću bilješku). Osim toga Petru Neiescu u svom za sada nedovršenom kapitalnom istrorumunjskom rječniku s. v. **boṭa** navodi i *boṭe* prema Cantemiru i drugim autorima ne obazirući se na značenje koje je dao Cantemir nego i njegov oblik svrstava pod isto značenje kao u ostalih, 'staklenka, boca' (DDIs I/143). Bilo kako bilo, danas nijedan govornik istrorumunjskoga taj oblik (OA) ne bi upotrijebio ni za malu ni za veliku bačvu!

¹⁴ Za hrv. *boca* Matasović et al. pišu: »Posuđeno iz mlet. *bozza*, što je, poput tal. *boccia*, izvedenica od lat. *buttis*« (ERHJ). Mislimo da je ekonomičniji etimon pretpostavljen u REW, premda »Etim. discussa, perché se l'accordo è quasi completo nella ricostruzione di un **bokkja* e **bottia* 'oggetto rotondo' esso viene a mancare quando se ne cerchi di giustificare l'orig. (preromana?)« (DELI-cd, s. v. **boccia**). Devoto i Oli pak etimologiju nude bez ostatka: »Lat. volg. **boccia* risalente al tema mediterraneo *bokko*- 'corpo rotondo'.« (DLI-cd, s. v. **boccia**).

¹⁵ Meyer-Lübke (tj. Pušcariu) ne dovodi u pitanje latinsko podrijetlo termina (značenje lat. etimona 'kolac, graničnik' bi se i moglo opravdati), no osobno smo više za Miklošičevo tumačenje [zbog razlike u značenjima nastavljača latinskoga ('čvor; klada') odnosno slavenskoga etimona ('čep')] koje prenosimo prema Cioranescuu: »Probab. resultado del encuentro del lat. *cippus* con bg. *čep*.« (DER 1654), a do riječi je svakako moglo doći i izravno iz slavenskoga kako je mislio Popovici: »bulg. (= praslavenski, op. a.) *чепъ*« (DRI 105, s. v. **čep**) — i u tom bi slučaju u ir. riječ bila domaća. I na koncu: u knjiž. rum. oblici tipa *cep* znače 'čep; čvor (drveni)', a u ar. i mr. samo 'čep'.

161), Kovačec *čep*, -u, *čepure*, -urle za Žejane i *tep*, -u, *tepure*, -urle za Šušnjevicu (IrHR 61), Dianich *čep* (VIrI 90).

Ostaje nam obraditi drugi i treći dio sintagmi. Od autora istrorumunjskih repertoara kojima se služimo samo u Dianicha nalazimo *'surgva* (VIrI 165). Posuđeno iz nekog čakavskog govora: *sûrva* na Roveriji (RROG 260), u Medulinu (RMG 221)¹⁶. U osnovi je navedenih oblika lat. *sûber*, REW 8357.1. Vinja, polazeći od Skoka, labinsko *sûrba*, *sûrva*¹⁷ i još neke slične oblike jadranskih obala drži predmletačkim romanskim ostatkom u hrvatskim jadranskim govorima (JaFa III/200)]. Prijedlog *de*, domaći je: u svim smo mjestima zapisali *de* [*de* (VIr 103; IrG 204; DRI 106; SIr 308; TIr 164; DIr 205; IrHR 66)] < lat. *de*, REW 2488 > dr. *de* (DEX 262); ar. *di* (DDAr 382; DArM 191); mr. *di* (DMr 107)]

1.5. Čaša

u Žejanama *γlâž*, -u, -ure, -urle m., u Šušnjevici *zmuł*, -u, -ure, -urle bg., u Novoj Vasi *žmuł*, -u, *žmuł*, -i m., u Jesenoviku, Brdu i Škabićima *žmuł*, -u, -ure, -urle bg., u Jesenoviku i *žmuł*, -u, *žmuł*, -i m., u Škabićima i *mižol*, -u, *mižole*, *mižolele* bg., u preostalim južnim selima *mižol*, -u, *mižol*, -i m. U Novoj Vasi smo dobili i naziv za čašu s ručicom, *žmułu ku ručica*.

Termin *γlâž* posudili su samo Žejanci. Byhan navodi *glôž* (IrG 223), Popovici *glâž* (DRI 112), Kovačec *γlâž* za Žejane (IrHR 84). Posuđeno iz nekog govora u Istri, slovenskog ili hrvatskog. Oblik je poznat samo u sjevernim istarskim idiomima¹⁸, hrvatskim [npr. *glâž* u Velim Munama i Krbavčićima, *glêš* u Brestu (LAIČaGgr 1302)] i slovenskim [npr. *γlâš* u Novoj Vasi (ImLA 1302) i Borštu (LAIČaGgr 1302)]. Vjerojatno je jezik davatelj za ovu posuđenicu neki slovenski istarski govor. Moguće je da su ga Žejanci posudili izravno, ili pak posredno, preko čakavskoga. Za sln. *glâž* 'čaša; staklo' M. Snaj piše, prema Bezlaju (ESSJ I/145): »Prevzeto iz srvnem. *glas* 'steklo, steklen kozarec', iz česar se je razvilo današnje nem. *Glas* v enakih pomenih.« (SES2 174).

Za oblike tipa *mižol* u autora istrorumunjskih repertoara kojima se služimo samo u Dianicha nalazimo *mi'žwo* i *mi'žwuol* (VIrI 128). Posuđeno iz nekog čakavskog idioma: npr. *mižol* u Čepiću (IrLA 1302), *mižô* na Roveriji (RROG 160), *mižuol* na Boljunštini (RBoG 132), *mižol* u Mrkoćima (RGZM 250), *mižýl* u Labinu (ImLA 1302), *mužol* u Orlecu na Cresu (ČDOC 302), *mužol* u Belom na Cresu (BBT 235). Priređivač Akademijina rječnika

¹⁶ V. i gore navedene sintagme.

¹⁷ RLC 260.

¹⁸ Priređivač Akademijina rječnika uz *glâž* 'staklena čaša' veli da je zabilježeno samo u jednoga pisca, F. Glavinića (dakle u Istri) (ARJ III/185).

za *mižol* 'čša' piše da je iz furlanskoga *muzul*¹⁹ i da se tako govori u Istri (ARJ VI/782), pa možemo pretpostaviti da su riječ Istrorumunji posudili tek nakon dolaska na Krk i u Istru. No, Skok s. v. **munčjela** navodi i *možul* prema dubrovačkim ispravama iz XV. stoljeća (SKOK II/482), pa nije isključeno da termin postoji (ili je postojao) i južnije što rječnici čakavskih idioma kojima se služimo ne bilježe. Bilo kako bilo, riječ je o ostatku iz starijih slavenskih slojeva (prije nego o izravnom posuđivanju iz furlanskoga). Skok (loc. cit.) oblike tipa *žmul(j)* dovodi u svezu s *mižol* polazeći od nepotvrđena oblika '**mžul*, potvrđeno samo u gen. *mžulov* (15. v.). Odatle metatezom *žmúl*, gen. *-úlà* (Split, Korčula, Hvar, Kućište, šibenski otoci) = *žmûl* (Komiža) = *žmùo*, gen. *žmûla* (Dubrovnik, zapadni krajevi), deminutiv *žmùlic* = *žmû*, gen. *-ùlà* (Božava, Molat) = *žmújo*, gen. *-ula* (Potomje) = (-l > -lj) *žmûlj* (Lika, veoma rašireno) (...) Osnovni *modius* je ušao i u stvnjem. *mutti* (...).²⁰ Bezljaj je tumačeci sln. *žmûlj* zapisao: 'Izhodno **žvmûl*'*b* je prek premeta **mžul*'*b* izposojeno iz rom. **mōdiōlos*, lat. *modiolus* (m.)²¹ 'čša; majhna mera', kar je dem. od *modius*²² 'merica, ki vsebuje šesnajst poličev (lat. *sextārius*) ali šestino grškega medimna'. (ESSJ IV/473). Byhan ima *žmuł* (IrG 393), Dianich *žmulj* (VIrI 195) < npr. *žmûlj* na Boljunštini i u Crikvenici (RBoG 332; RCrG 274), *žmûl* u Brgudu (IrLA 1302), *žmûj* na Grobinštini (GG 747), *žmûlj* u Novalji na Pagu (RGNoP 817), *žmûl* u Visu (LVJ 603), *žmûl* u Korčuli i Splitu (RGGK-cd; StR 418).

Ostaje nam još obraditi drugi i treći elemenat sintagme *žmułu ku ručica* 'čša s ručkom, ručicom'. Za *žmułu* v. gore. Popovici ima *ručite* (DRI 145), Kovačec množinski oblik *ručite*, *-ele* za Žejane (IrHR 168), ostali nemaju. Mi smo u Šušnjevići zapisali *ručice*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u Novoj Vasi *ručice*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u ostalim mjestima *ručica*, *-a*, *-e*, *-ele* ž. < npr. *ručica* na Roveriji (RROG 238), u Mrkočima (RGZM 555), Novalji na Pagu (RGNoP 598) i Orlecu na Cresu (ČDOC 344), umanjenice od npr. *rûka* na Roveriji (RROG 238), *rûkà* u Novalji na Pagu, na Grobinštini (RGNoP 598; GG 577) i u Mrkočima (RGZM 556), *rukà* u Orlecu na Cresu (ČDOC 345) < prslav. **rǫká* (HER 533). Domaći veznik *ku* 's, sa' mi smo u svim mjestima zapisali kao *ku*; Maiorescu ima *cu* (VIRr 102), isto i Popovici (DRI 102), Pušcariu (Slr 307), Cantemir (Tlr 163), Sârbu i Frățilă (Dlr 201) i Kovačec (IrHR 56), Byhan i Dianich *ku* (IrG 256; VIrI 117) < lat. *cum*, REW 2385 > dr.; ar.; mr. *cu*

¹⁹ Pirona uz *muzul* piše: »Sembra che l'uso odierno sia di Piccolo bicchiere (...) o bicchierino; come *Munzul*. Ma dai testi risulta il testo generico di bicchiere, bicchiere di vino.« (PIRONA 638).

²⁰ Vinja u JaFa III/331, s. v. **žmuja** za to Skokovo izvođenje veli »Skok je s. v. **munčjela** (2, 428) uvjerljivo objasnio povijest te riječi.«

²¹ *mōdiōlus*, REW 5628.1.

²² *mōdius*, REW 5629.

(DEX 245; DDAr 315; DMr 82).

1.6. Lijevak

U Žejanama smo zabilježili *lij*, *-u*, *lijci*, *lijci m.*, u Škabićima *lijak*, *-u*, *lijki*, *lijki m.*, u Šušnjevići, Jesenoviku i Brdu *liv*, *-u*, *-ure*, *-urle bg.*, u Jesenoviku i *liv*, *-u*, *liv*, *-i m.*, potonje i u svim preostalim južnim selima.

Autori istrorumunjskih repertoara kojima se služimo nemaju srodnih oblika. Posuđeno iz nekog čakavskog govora: npr *lijak* u Čepiću (IrLA 1304), *lijak* u Tinjanu, Musaležu, Kringi, Žminju (LAIČaGgr 1304), *lijak* u Vižinadi, Šumberu (LAIČaGgr 1304); *lij* u Ročkom Polju, Krtima, *lij* u Karobji (LAIČaGgr 1304), na Grobinštini (GG 348) < prslav. **lijb*, izvedenica od **liti* (SES2 356).

1.6.1. Drveni lijevak

U Žejanama smo zapisali *lij de lemna*, u Šušnjevići i Novoj Vasi *liv de lemne*, u Škabićima *lijak de lemna*, u preostalim južnim selima *liv de lemna*.

Sintagme doslovna značenja ‘lijevak od drva’. Autori istrorumunjskih repertoara kojima se služimo nemaju ih. Za *lij* i *liv* v. 1.6., za *de* 1.4.1.

Ostaje nam imenica *lemna* ‘drvo (materijal)’ – oblik u svim istrorumunjskim mjestima ima i značenje ‘stablo’²³. U Šušnjevići i Novoj Vasi zapisali smo *lemne*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u ostalim mjestima *lemna*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u Zankovcima i Jesenoviku još i *lemne*, *-a*, *-e*, *-ele* ž. Za oblike tipa *lemna* Maiorescu ima *lemnă* (VIR 110), Pušariu *lemne* (SIR 313), Cantemir *lemne* (TIR 169), Kovačec za Žejane *lemna*, za južna sela *lemne* (IRHR 103). Domaća riječ: dr. *lemn* (DEX 567); ar. *lemnu* (DDAr 625), *lemnu* (DARM 310); mr. *lemu* (DMr 169) < lat. *lignum*, REW 5034.

2. Rakija

U Žejanama su nam rekli *rakija*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u Šušnjevići *rakije*, *-a*, *rakij*, *-ile* ž., u Novoj Vasi *rakije*, *-a*, *rakije*, *-ele* ž., u Jesenoviku, Mihelelima i Letaju *rakije*, *-a*, *rakije*, *-ele* ž., u Letaju i *rakija*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u preostalim južnim selima *rakije*, *-a*, *rakij*, *-ile* ž.

Byhan navodi *rakije* (IRG 325), Popovici i Pušariu *rakije* (DRI 143; SIR 322), Cantemir *rachiie* (TIR 177), Sârbu i Frătilă *rakie* (DIR 265), Dianich

²³ Usp. *lij* od *lêsa* u Krtima, *lêj od dârv*, u Mošćenicama (LAIČaG 1303).

ra'kiya (VIrI 154). Premda je ovaj balkanski turcizam²⁴ prisutan i u drugim rumunjskim dijalektima [dr. *rachiu* (DEX 879), *rakije* (IrLA 1306 – za Rudnu Glavu u Srbiji); ar. *rākīe* (DDAr 904); mr. *rachīā* (DMr 244) < tur. *raki*, DER 7014] u istrorumunjski je svakako ušao iz nekog čakavskog govora jer se istrorumunjski odvojio od rumunjskoga korpusa prije ulaska turcizama u preostale rumunjske dijalekte: *rakija* i sl. diljem Istre i Dalmacije (OA).

2.1. Kotao za pečenje rakije

U Žejanama *kad̄are* (*kad̄are*, -a, -e, -ele ž.) *de rakija*, u Letaju i Mihelima *kad̄era*, -a, -e, -ele ž., u Zankovcima *kad̄era*, -a, *kad̄er*, *kad̄erele* ž., u Šušnjevići *kad̄era* (*kad̄ere*, -a, -e, -ele ž.) *za koce rakija*, u Jesenoviku, Brdu, Skabićima, Trkocima i Kostrčanu *kad̄era* (*kad̄era*, -a, -e, -ele ž.) *za kuh̄ej rakija*, u Novoj Vasi *kot̄al*, -u, *kot̄li*, *kot̄li m*.

U Letaju, Mihelima i Zankovcima kotao za pečenje rakije označuju jednostavno imenicama tipa *kad̄era* 'kotao'. I u Novoj Vasi rabe samo imenicu 'kotao', ali drugi lik: *kot̄al*, -u, *kot̄li*, *kot̄li m*. (poznaju i *kad̄ere*, -a, -e, -ele ž.). U preostalim smo mjestima dobili precizniji odgovor u vidu sintagmi: *kad̄are de rakija* 'kotao od rakije', *kad̄era za koce rakija* 'kotao za peći rakiju', *kad̄era za kuh̄ej rakija* 'kotao za kuhati rakiju'. Oblici tipa *kad̄ere* domaći su. Maiorescu donosi *cadeară* (VIrI 96), Byhan *kad̄ere* (IrG 235), Popovici *cadere* (DRI 95), Pușcariu *cadere* (SIr 305), Cantemir *cadere* (TIr 160), Sârbu i Frățilă *cadăre* (DIr 195), Kovačec *cadere* (IrHR 45), Dianich *ka'deara*²⁵ i *ka'dearitsa* (VIrI 110) < lat. *caldăria*, REW 1503 > dr. *căldare* (DEX 149); ar. *căldăre* (DDAr 260), *căldari* (DARm 124), *căldari* (DAS 54); mr. *căldări* (DMr 56). Što se preostalih dijelova navedenih sintagmi tiče ostaje nam obraditi samo glagol *koce* (za *de* v. 1.4.1., za *za* 1.1., za *rakija* 2.). Mi smo u Šušnjevići zabilježili *koce* (*jo kok* i *jo koku*), u ostalim mjestima *koče* (*jo kok* i *jo koku*). Domaći glagol: Maiorescu ima *coc* (VIrR 100), Byhan *kótše* (IrG 249), Pușcariu *coțe* (SIr 307), Cantemir *cóce* (TIr 162), Sârbu i Frățilă *coce* (DIr 198), Kovačec *cóce* (IrHR 51), Dianich 'kwoče' (VIrI 119) < lat. *cocēre*, REW 2212.2. > dr. *coace* (DEX 189); ar. *coc* (DDAr 361; DARm 134; DAS 60); mr. *coc* (DMr 74). Drugi lik za 'kuhati', *kuh̄ej* posuđen je iz nekog čakavskog govora: Maiorescu navodi *cuhesc* (VIrR 102), Byhan *kuh̄ej* (IrG 258), Popovici *kuh̄ej* (DRI 103), Pușcariu *kuh̄ej* (SIr 307)²⁶, Sârbu i Frățilă *kuh̄ej* (dir 201), Kovačec

²⁴ »Balkanski turcizam arapskog podrijetla (ar. *lā/rakī*, pridjev od imenice *ārak* 'znoj') iz terminologije pića« (SKOK III/102).

²⁵ S. v. navodi i *ka'deara* za *ra'kiye* „alambiccio per la grappa”.

²⁶ Pușcariu ima i *cuhiv̄ej* (TIr 307) i *scuh̄ej* (TIr 324) – prvo u značenju 'kuhati', drugo 'skuhati'. Mi smo u Šušnjevići zapisali *kuhiv̄ej* (*jo kuhiv̄esk*) i *skuh̄ej* (*jo skuh̄esk*), u Jesenoviku, Brdu i Letaju *kuhiv̄ej* (*jo kuhiv̄es*) i *skuh̄ej* (*jo skuh̄es*) te u pre-

kuhěj (IrHR 57), Dianich *ku'hey* (VIrI 117). Mi smo u Žejanama i Šušnjevići zabilježili *kuhěj* (*jo kuhesk*), u Jesenoviku, Brdu i Letaju *kuhěj* (*jo kuhes*), u ostalim mjestima *kuhěj* (*jo kuhes*). Posuđeno iz nekog čakavskog govora: npr. *kùhati* na Roveriji (RROG 132), *kùhat* u Novalji (RGNoP 325) itd. itd.²⁷: »Postalo od **kuxati* (sln. *kúhati*), što je posuđeno iz stvnj. *kohhōn* (usp. njem. *kochen*), a to je posuđeno iz lat. *coquō* (...) U ostalim se slavenskim jezicima za značenje 'kuhati' koristi glagol naslijeđen iz psl. **variti*²⁸ (...).« (ERHJ).

Oblici tipa *kotal* posuđeni su iz nekog čakavskog govora: npr. *kotâ* na Roveriji (RROG 126), *kotâl* na Grobinštini (GG 323) i u Novalji na Pagu (RGNoP 315), *kotâl* u Crikvenici (RCrG 125) i Senju (SR58), *kòtal* u Korčuli (RGGK 162) < prslav. **kotlǫb* (SES2 313). Byhan navodi umanjenicu *kotlītš* (IrG 249), kao i Popovici *cotlić* (DRI 101) i Dianich *kot'lić* (VIrI 115)²⁹, Sârbu i Frățilă *cotel* (DIr 200). Mi smo u Žejanama, Jesenoviku, Letaju, Mihelima i Brdu zapisali *kotal*, *kotlu*, *kotlure*, *-urle* bg.i *kotâl*, *kotalu* i *kotlu*, *kotli*, *kotli m.* — potonje i u preostalim mjestima. Sintagme smo zabilježili i u čakavskim govorima: npr. *kòtal za rakiju* u Brgudu, *kotâl za rakiju* u Čepiću (IrLA 1307), *kotâv za rakiju kùhat* u Velim Munama, *kotâl za kùhat rakiju* u Peranima, *kotâl za rakijo* u Damjanićima, *kotâl za rakijo* u Žminju (LAIČaGgr 1307).

2.1.1. Peći rakiju

U Zankovcima *lukrâ* (*jo lukru*) *rakija*, u Šušnjevići i Letaju *ârde* (*jo ârdu*) *rakija*, u Šušnjevići i *koce* (*jo kocu* i *jo kok*) *rakija*, u svim ostalim mjestima *kuhěj* (*jo kuhes*) *rakija*.

U ovom ćemo odjeljku obraditi dva domaća glagola, *ârde* i *lukrâ*. Za *koce* v. 2.1., za *kuhěj* v. 2.1., za *rakija* 1.

Maiorescu ima *ard* (VIrR 93), Popovici *ârde* (DRI 89), isto i Pușcariu (SIr 302), Cantemir *ûârde* (TIr 157), Kovačec *ârde* (IrHR 24), Dianich *'warde* (VIrI 185) — svi u značenju 'gorjeti'. U tom značenju i mi smo zapisali *ârde* (*jo ârdu*) u svim mjestima, a u značenju kojim se bavimo, uz 'gorjeti' samo u Šušnjevići i Letaju. Etimon je lat. *ardere*, REW 620 > dr. *arde* (DEX 56); ar. *ârdu* (DDAr 137), *ardu* (DARm 44), *ardi(e)* (DAS 26); mr. *ard* (DMr 26).

ostalim južnim selima *kuhivej* (*jo kuhives*) i *skuhěj* (*jo skuhes*).

²⁷ Oblici prošireni doljem hrvatskih prostora (OA).

²⁸ Oblici potekli od **variti* u istom značenju, 'kuhati', u uporabi su duž jadranskih obala poprilično od Splita prema jugu: npr. *vârit* u Splitu (OA), u Korčuli (RGGK 386), *vârît* u Blatu na Korčuli (RGBK 461), *vôrît* u Visu (LVJ 74).

²⁹ Mi smo u Šušnjevići zapisali *kotlić*, *-u*, *kotlić*, *kotlići m.*, u Kostrčanu *kotlić*, *-u*, *kotlić*, *kotlići m.*, u ostalim mjestima *kotlić*, *-u*, *kotlić*, *kotlići m.* < npr. *kòtlić* u Brgudu, *kotlić* u Čepiću (IrLA 575), *kotlić* u Gologorici i Musaležu (LAIČaGgr 575).

Sintagma *lukrâ rakija* znači ‘raditi, praviti rakiju’. Mi smo u svim mjestima zapisali *lukrâ* (*jo lukru*), a u južnim selima i *lukravěj* (*jo lukraves* u Šušnjevići *jo lukravešk*). Maiorescu ima *lucru*, *a lucrà*, *lucrat* (VIRR 111), Byhan *lukró* (IrG 268), Popovici *lucrâ* (DRI 121), Pușcariu *lucrâ* i *lucraveĭ* (SIR 313), Cantemir *lucrá* i *lucravéi* (TIR 170), Sârbu i Frațilă *lucrâ* (DIR 224), Kovačec *lucrâ* i *lucraveĭ* (IrHR 107), Dianich *lu'krwa* (VIRI 123) < lat. **lucrare* (DELR 500) (< *lūcrum*, REW 5146.) > dr. *lucra* (DEX 583); ar. *lucródzŭ* (DDAr 639), *lucredz* (DARm 318), *lucreadzâ*, *lucredz* (DAS 171); mr. *lucródz* (DMR 174). Usp. u Brgudu *kùhati rakiju*, u Čepiću *pěč rakiju* (IrLA 1308), u Ročkom Polju *dèlat rakiju*, u Žminju *dèlat rakijo* (LAIČaGgr 1308).

2.1.1.1. Prva rakija

U Žejanama *tare rakija*, u Novoj Vasi *rakija maj tare*, u Mihelima *rakija ča maj tare*, u Jesenoviku *ča bura rakije*, u Letaju *rakija ča bura*, u Šušnjevići *pârve rakije*, u preostalim južnim selima *pârva rakije*.

Sve hibridne sintagme koje opisuju imenicu ‘rakija’. Navodimo manjeviše doslovne prijevode: *rakija maj tare* ‘rakija (naj)jača’, *rakija ča maj tare* ‘rakija ona jača’, *ča bura rakije* ‘ona dobra rakija’, *rakija ča bura* ‘rakija ona dobra’, *pârve rakije* i *pârva rakije* ‘prva rakija’. Za *rakija* v. 1.

Pokazna zamjenica i pridjev *ča*³⁰ ž. r. (u Šušnjevići smo zapisali *ca*, u Žejanama *čâ*, u ostalim mjestima *ča*) koji bilježe svi istrorumunjski repertoari kojima se služimo, a uz ovaj odjeljak navodimo samo Kovačeca: *čela*, *čâ* (*ča*), *čeli*, *čale* (*čâle*) (IrHR 61). S natuknice upućuje na oblike *țela* i *ačela*. Uz drugi oblik daje cjelovitu i iscrpnu informaciju o svim oblicima pridjeva (zamjenice) pa je prenosimo u cijelosti: ‘*ačela*, *ačâ* (*ačâ*, *ača*), *ačel*, *ačâle* [*čela*, *čâ* (*ča*), *čel*, *čâle* (*čale*)] (Ž); *čâla* (*čela*), *ča* (*čâ*), *čel*, *čale* (*čâle*, *čâle*) (J); *țâla* (*țela*) *ța* (*țâ*), *țeli*, *țale* (*țâle*, *țâle*) (S) pokaz. zamj. (pokaz. pridj.) — onaj, ona, ono (često sa službom odr. člana, odnosno radi izražavanja roda i broja ili pak radi poimeničenja pridjeva, bez pravoga pokaznog značenja (IrHR 21). Dr. *acel*, *acela* (DEX 6, DER 43); ar. *ațel*, mr. *țela* (DER 43) < lat. **ecce-illu* (DEX 6). U navedenim sintagmama značenje je ‘ona’ (‘ona dobra rakija’, ‘rakija ona jaka/najjača’ itd.).

U analizu pojedinih sastavnica sintagmi krenut ćemo od domaće čestice *maj* ‘više’. S pomoću nje tvori se komparativ i superlativ pridjeva (u ovisnosti je li naglašena ili ne, u prvom slučaju imamo superlativ, u drugom komparativ). Mi smo u svim mjestima zapisali *maj*; Maiorescu navodi *mai* (VIRR 111), Byhan *mai* (IrG 271), Popovici *mai* (DRI 122), Pușcariu *mai* (SIR 314), Sârbu i Frațilă *mâi* (DIR 225), Kovačec *maj* (IrHR 110), Dianich *may* (VIRI 125) < lat. *magis*, REW 5228 > dr. *mai* (DEX 593); ar. *mai* (DDAr 650);

³⁰ U našem slučaju pridjev.

mr. *maĭ* (DMr 179).

Pridjev *bur* ‘dobar’ također je domaći. Mi smo u Šušnjevi i Novoj Vasi zabilježili *bur*, *-ε*, *-o*; *bur*, *bure*, u svim ostalim mjestima *bur*, *-a*, *-o*; *bur*, *bure*, u Mihelima, Brdu, Letaju, Zankovcima i Kostrčanu još i *bur*, *-a*, *-o*; *burli*, *bure*; Byhan donosi *bur* (IrG 201), Popovici *bur* (DRI 95), Pušcariu *bur*, *-ε*, *-o* (Slr 305), Cantemir *bur*, *-e* (Tlr 159), Sârbu i Frăţilă *bur*, *-a* (Dir 194), Kovačec *bur*, *-ε*, *-o* (IrHR 42), Dianich *bur*, *-a*, *-o* (Vlrl 88). Domaća riječ: dr. *bun*, *-ă* (DEX 118); ar. *bun*, *-nă* (DDAr 228), *bun* (DArM 110, DAS 46); mr. *bun*, *-ă* (DMr 48) < lat. *bōnus*, REW 1208.

Domaći je i pridjev *târe* ‘jak, čvrst’. U Šušnjevi i Novoj Vasi rabe *târe*, *târe*, *târo*; *târ*, *târe*, u svim ostalim mjestima *târe*, *târe*, *târo*; *târ*, *târe*; Byhan je zapisao *tôre* (IrG 362), Popovici *târe* (DRI 157), Pušcariu *târe* (Slr 326), Cantemir *târe* (Tlr 182), Sârbu i Frăţilă *târe* (Dir 287), Kovačec *târe* (IrHR 195), Dianich ‘*tware* (Vlrl 178) < lat. *talis*, REW 8543 > dr. *târe* (DEX 1070); mr. *târi* (DMr 291). Osim domaćeg pridjeva u Šušnjevi i Jesenoviku rabe i čakavizam *kripak*: *kripak*, *kripke*, *kripko*; *kripki*, *kripke* u Šušnjevi, *kripak*, *kripka*, *kripko*; *kripki*, *kripke* u Jesenoviku; Dianich ima ‘*kripak*, ‘*kripka*, *-o* ‘forte, solido, resistente’ (Vlrl 116), Kovačec prilog *crîpko* ‘snažno, krepko’ (IrHR 56) < npr. čak. *krîpak* u Gologorici, u Pićnu, Jurićevom Kalu, *krèpak* u Rapcu i Presiki (LAIČaGgr 322) < prslav. **krěpъkъ* (SES2 322).

Pridjev *pârvi* posuđen je iz nekog čakavskog govora. U Šušnjevi i Novoj Vasi zapisali smo *pârvi*, *pârve*; *pârvi*, *pârve* i *pârvi*, *pârva*, *pârvo*; *pârvi*, *pârve*, potomje i u svim ostalim selima. Byhan navodi *prvi*, *-ve* (IrG 322), Popovici *prvi*, *-a*, *-o* (DRI 141), Pušcariu *prvi*, *-ε* (Slr 322), Cantemir *pârvi*, *-e* (Tlr 175), Sârbu i Frăţilă *pârvi*, *pârva*, *pârvo* (Dir 248), Kovačec *pârvi*, *pârva* za Šušnjevicu i Žejane (IrHR 144), Dianich ‘*pârvi*, *-ile*, ‘*pârva*, *-o* (Vlrl 142) < npr. u Svetvinčentu, Čabrunićima, Valturi i Ližnjanu *přvi* (ILA 301), u Brgudu i Čepiću *pârvi* (IrLA 301), u Senju *přvi* (SR 121), na Braču *prvî* (RBCĜ 783) < prslav. **pъrvъ* (SES 512).

Usporedi: *pârva rakija* u Brgudu (IrLA 1309), Materadi, Ročkom Polju, Krtima i Vižinadi; *jâka rakija* u Tinjanu i Musaležu (LAIČaGgr 1309).

2.1.1.2. Zadnja rakija

U Žejanama *pišot*, *-u*, *-e*, *-ele* ž., u Šušnjevi *zunte*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u Novoj Vasi *zunte*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u preostalim južnim selima *zunta*, *-a*, *-e*, *-ele* ž.

Žejanski je termin metaforičan, riječ je o slaboj rakiji pa se dovodi u svezu s mokraćom. Mi smo za mokraću u Žejanama zabilježili *pišot*, *-u*, *pišoc*, *pišoci* m., u Šušnjevi *pis*, *-u*, *pisti*, *pisti* m., u Brdu i Škabićima *piš*, *-u*, *-ure*, *-urle* bg., u ostalim mjestima *piš*, *-u*, *piš*, *-piši* m. Osim Dianicha

[*pi'swac* (VIrI 143)], autori istrorumunjskih rječnika kojima se služimo nemaju oblika za mokraču, no većina ima glagol 'mokriti': Maiorescu donosi *piş* (VIrI 117), Popovici *pişă* (DRI 136), Puşcariu *pişă* (SIr 319), Kovačec *pişă* i *pisă* (IrHR 146), Dianich *pi'swa* (VIrI 143). Mi smo u Šušnjevići zapisali *pişă* (*jo pişu*), u svim ostalim mjestima *pişă* (*jo pişu*). Glagol je vjerojatno domaći³¹: dr. *pişa* (DEX 798); ar. *kişu* (DDAr 610); mr. *piş* (DMr 223) < lat. **pišare* (onomat.), REW 6544. Za mokraču u preostala tri rumunjska dijalekta nalazimo: dr. *pişat* (DEX 798); ar. *kişat* (DDAr 610); mr. *pişat* (DMr 223). Vjerojatno je i u istrorumunjskom postojala nepotvrđena imenica **pişat* koja je tijekom vremena prilagođena prema hrvatskim oblicima, u južnim selima npr. prema *piš* u Čepiću (IrLA 1478), Krbavčičima, u Ročkom Polju, Krtima, Karojbi, Pazu, Lindaru, Pićnu, Šumberu, Presiki, Drenju (LAIČaGgr 1478), na Boljunštini (RBoG 181), *piš* u Gologorici, Gračišću, Svetom Petru u Šumi, Damjanićima, Žminju i Viškovićima (LAIČaGgr 1478)³²; u Žejanama prema npr. *pişăta* u Materadi (LAIČaGgr 1478) i Selcima na Braču (RSG 266). Dianićevo *pi'swac* prilagođeno je pak prema čakavskim oblicima tipa *pişaka* i sl.: npr. *pişăka* u Muntiću i Medulinu (LAIČaGgr 1478) s promjenom roda³³, kao i *pişot* vs. *pişota*.

Oblici tipa *žunta* posuđeni su iz nekog čakavskog govora. Od autora istrorumunjskih repertoara kojima se služimo samo dvojica imaju odgovarajući oblik: Byhan ima *žunte* (IrG 395), Dianich '*žunta* »principio e coda della grappa che scende dall'alambicco« (VIrI 195): npr. *žunta* u Velim Munama, Paradižu i Marčani, *žunta* u Karojbi, *žunta* u Gologorici, Tinjanu, Pićnu, Kringi, Svetom Petru u Šumi (LAIČaGgr 1310), Čepiću (IrLA 1310), Mrkočima (RGZM 833)³⁴. Slična značenja, bez specifičnog o kojem mi razglabamo, nalazimo i u rječnicima za govore južno od Istre: npr. *žunta* 'dodatak' u Crikvenici (RCrG 274), 'privaga, dodatak na kupljeno, ponajviše meso, i to najčešće u u obliku ne osobito kvalitetnih ostataka, kosti, i sl.' u Bibinjama (RBiG 851), *žunta* 'privaga' u Novalji na Pagu (RGNoP 818), '1. beskorisni (loš, slabe kvalitete) dodatak koji se dobije ob. kod kupovanja mesa; 2. dio tijela u čovjeka, slabine; 3. zglobovi općenito' u Splitu (StR

³¹ Mogli bismo pomišljati i na preuzimanje iz nekog čakavskog govora [npr. *pişăti* na Roveriji (RROG 199) i na Lžu (RGI 270), *pişăt* na Boljunštini (RBoG 181), *pişat* u Splitu (StR 240)], no teško je da Istrorumunji nisu imali toga glagola i to baš u tom obliku i prije dolaska u Cetinsku krajinu i potom na Krk i u Istru.

³² Izraz je poznat i u istromletačkom: npr. *piš* u Kaldaniji (LAIČaGgr 1478) koji uobličuje istu onomatopeju, koja je zapravo ista za sve govore kojima se mi u ovom radu bavimo, pa ne možemo sa sigurnošću ustvrditi je li tko od koga i preuzimao.

³³ Promjena roda ide u prilog gore pretpostavljenom obliku *pişăt*.

³⁴ Runko uz ovaj oblik daje tri značenja: »1. patoka, prva i posljednja slaba rakija; 2. privaga, dodatak; 3. produžetak, dodatak kojim se što produžuje.«

418) < mlet. *zonta* (BOE 821), *zonta* 'bevanda' (VG 1267), *šonta* (VPI 290), *zònta* (VDVD 227), *šònta* 'vino fatto con l'acqua versata sopra i raspi; 2. aggiunta' (VPB 249), *zonta* '1. giunta, aggiunta; 2. vinello' (GDDT 820) — gdje nije naznačeno, značenje je samo 'dodatak' i sl. Nitko od navedenih autora ne vezuje oblik uz rakiju nego samo uz vino, no mi smo u Istri u dva mjesta gdje se govori istromletački zapisali takav oblik u značenju 'zadnja, slaba rakija' (značenje prošireno prema hrvatskim istoznačnicama): npr. *zònta* u Novigradu, *zònta* u Višnjaju (ImLA 1319). Bilo kako bilo, krajnji je etimon lat. *jüngere*, REW 4620 — navedene su mletačke imenice particip prošli sljedbenika ovoga glagola.

2.2. Čašica rakije

U Žejanama *ylažiću de rakije*, u Šušnjevići *bicerinu de rakije*, u Novoj Vasi *bičerinu de rakije*, u preostalim južnim selima *bičerinu de rakije*, u Letaju još i *žmuljicu de rakije*.

Sve sintagme doslovna značenja 'čašica od rakije'. Za *de* v. 1.4.1., za *ra-kije* 2.

Autori istrorumunjskih repertoara kojima se služimo ne bilježe umańjenje od *ylaž* i *žmul*. Mi smo prvi zapisali samo u Žejanama: *ylažić, -u, -ure, -urle m.* < npr. čak. *glažić rakije* u Krbavčičima, *glažić od rakije* u velim Munama (LAIČaGgr 1311)³⁵. Dalje v. 1.5. Drugi u Mihelima *žmuljčić, -u, žmuljčić, -i m.*, u ostalim južnim selima *žmuljčić, -u, žmuljčić, -i m.* i *žmuljčić, -u, -ure, -urle bg.* i *žmuljčić, -u, žmuljčić, -i m.* i *žmuljčić, -u, -ure, -urle bg.*, potomje i od jednog ispitanika u Mihelima < npr. čak. *žmuljčić rakije* u Brgudu (IrLA 1311), *žmuljčić rakije* u Peranima (LAIČaGgr 1311). Dalje v. 1.5.

Za *bičerin* Cantemir donosi *bicherin* (Tlr 158), Dianich *bičerin* (Vlr 85); mi smo u Šušnjevići zapisali *bicerin, -u, bicerini, bicerini m.* i *bicerin, -u, -ure, -urle bg.*, u ostalim južnim selima *bičerin, -u, bičerini, bičerini m.* i *bičerin, -u, -ure, -urle bg.*, potomje smo čuli i u Žejanama. Posuđeno iz nekog čakavskog idioma: npr. *bičerin rakije* u Čepiću (IrLA 1311), *bičerin rakije* u Gologorici, *bičerin* u Pazu (LAIČaGgr 1311), *bičerin* u Splitu (StR 22), *bičerin* u Selcima na Braču (RSG 38) < npr. istromlet. *bicerin* (VG 90; GDDT 71), *bičerin* (VPI 52; DDP 42), umanjenica od npr. *bičerin* (VPI 52; DDP 42), *bicer* (GDDT 71) < lat. *bicarium*, REW 1081a.

2.3. Ocat

U svim mjestima osim u Škabićima i Šušnjevići *ocet, -u, ocet, -i m.*, u Škabićima *ocet, -u, ocete, ocetele bg.*, Šušnjevići *ocet, -u, -ure, -urle bg.*, a u Jesenoviku još i *ocet, -u, oceti, oceti m.*

³⁵ Genitivna sintagma romanskoga tipa.

Byhan navodi *otset* (IrG 295), Popovici *oțet* (DRI 132), Cantemir *oțet* (TIR 174), Sârbu i Frățilă *oțet* (DİR 245), Kovačec *oțét* (IrHR 140), Dianich *o'tset* (VIRI 138). Oblik *oțet* kao slavizam postoji i u dačkorumunjskom [*oțet* (DEX 735), *ocəțt* (IrLA 1312 – za Rudnu Glavu u Srbiji)], ali ga ne možemo potvrditi u ostalim rumunjskim dijalektima.³⁶ Ako je riječ preuzeta iz kojeg hrvatskog govora, to se dogodilo tek u novoj postojbini jer južnije oblik nije u uporabi (OA), ako jest, učena je riječ iz standardnoga hrvatskoga. U četirima atlasima za istarsko područje (ILA, IrLA, ImLA i LAIČaG) uvrštena su 53 čakavska punkta. Osim u tri mjesta, u svim je za ocat u uporabi tip *ocat* i sl., a samo u Krbavčicima umjesto *-a-* u zadnjem slogu zabilježeno je *-e-*: *ucèt* (LAIČaG 1312)³⁷. Veliko je pitanje je li ovaj oblik iz Krbavčića dovoljan dokaz da je istrorumunjsko *ocet* čakavizam? A opet, je li dovoljna potvrda u dačkorumunjskom da bismo riječ bez ostatka pripisali domaćem leksičkom sloju? Za sada je ova pitanja najbolje ostaviti otvoreнима. »Kakor stcslovan. *ocbtv*, hrv. *òcat* in češ. *ocet* izposojeno iz neke rom. predloge, ki se je razvila iz lat. *acētum* 'kis'.« (SES2 461).

2.3.1. Voda i ocat (vrsta pića)

U Žejanama, Jesenoviku i Kostrčanu *bevânda*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u Jesenoviku i *ocet ši âpa*, u Kostrčanu i *temperâne*, *temperâne*, *temperâne*, *temperânele* ž., potomje i u Škabićima i Zankovcima, a u Škabićima još i *temperējta*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u Letaju, Brdu i Trkocima *temperejto*, *temperejto*, *temperejto*, *temperejto n.*, u Mihelima *timperējto*, *timperējto*, *timperējto*, *timperējto n.* i *nevodnito*, *nevodnito*, *nevodnito*, *nevodnito n.*

Nazivi tipa *bevânda* u istrorumunjskom i u čakavskim govorima iz kojih potječu imaju tri značenja: 'tanko, malo vino', 'piće od razvodnjena vina, obično u omjeru pola-pola' i 'piće od vode u koju se doda par kapi octa'. Maiorescu navodi *bevândă* (VIR 95), Popovici *bevândă* (DRI 92), Sârbu i Frățilă *bevânda* (DİR 191), Dianich *be'vwanda* (VIRI 85) — Maiorescu u značenju 'vino s vodom', Dianich 'piće od vode i vina; piće od octa i vina', ostali samo kao 'piće od vode i vina u omjeru pola-pola'. Mi smo u značenju 'piće od vode i octa' u Šušnjevcima i Novoj Vasi zapisali *bevânde*, *-a*, *-e*, *-ele* ž. i *bevânde*, *-a*, *-i*, *-ile* ž., u Jesenoviku *bevânda*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., a svi navedeni oblici ovoga tipa u svim mjestima znače i 'piće od razvodnjena vina'. Posuđeno iz nekog čakavskog govora: npr. *bevânda* u Brestu, *bevânda* u Krbavčicima, Tinjanu, Šorićima i Medulinu (LAIČaG 1246) — u značenju kojim se trenutno bavimo; *bevânda* u Ičićima, u Rovinjskom

³⁶ I Cioranescu uz *oțet* ne navodi ekvivalente iz drugih rumunjskih dijalekata (što inače redovito čini), ni za istrorumunjski (DER 5969).

³⁷ I crnogorski govor u Peroju ima *-e-* na toj poziciji: *ocèt* (LAIČaG 1312), ali Istrorumunji od Perojaca nisu posuđivali.

Selu, *bevuònda* u Drenju (LAIČaGgr 1246) – u značenju ‘piće od vode i octa’. U čakavskim repertoarima nalazimo: *bevânda* ‘tanko vino; vino s vodom; piće koje se dobije dodavanjem manje količine octa u vino’ na Roveriji (RROG 31), *bevŕnda* ‘napitak od vode i vina, piće zgotovljeno od vode i koma’ na Boljunštini (RBoG 10), *bevânda* ‘vino razblaženo vodom; blaže vino načinjeno od dropa uz dodatak zaslađene vode’ na Grobinštini (GG 165), isto, ‘vino razblaženo vodom’, u Crikvenici (RCrG 56), *bèvânda* ‘piće koje se pravilo od koma poslije otakanja vina i prešanja; piće od vina pomiješana s vodom u raznim omjerima’ u Trogiru (RTrCG 43), *bevònda* ‘blago vino koje se dobije iz već djelomično isprešanog dropa u koji se dodaje prilična količina vode’ na Braču (RBČG 109), *bevânda* ‘piće od vina i prikladne (ovisi o okusu ili navici) količine vode’ u Splitu (StR 22) < (istr.) mlet. *bevanda* ‘vino annacquato; vinucolo’ (BOE 77), *bevanda* ‘acqua e vino, acqua pazza’ (VG 88), *bevànda* ‘vino allungato con acqua; vinello (preparato con l’aggiunta di acqua alle vinacce e lasciato in breve fermentazione)’ (DDP 41), *bevànda* ‘acqua e vino per dissetarsi’ (VPB 41), *bevànda* ‘bevanda di acqua e vino o acqua e aceto’ (VPI 51). Krajnji je etimon izveden od lat. *bibēre*, REW 1074³⁸.

Oblici tipa *temperejto* i *nevodnito* su pridjevi srednjega roda hrvatskoga tipa koji se rabe kao imenice, pa bismo na teoretskoj razini mogli uvesti u istrorumunjsku gramatiku i kategoriju, uz pridjeve, imenica srednjeg roda čakavskoga tipa. Što se prvog oblika tiče u Popovicia nalazimo glagol *temperēj* ‘ublažiti; razvodniti’ (DRI 158)³⁹, dok Dianich ima imenice *tempe’reyto* i *timpe’reyto* ‘bevanda di acqua e aceto o vino’ uz koje stavlja naznaku da je riječ o imenicama muškoga roda (VIrI 174)⁴⁰. Ostali nemaju. Posuđeno iz nekog čakavskog govora: npr. *temperânje* ‘ocat razrijeđen vodom za piće’ na Roveriji (RROG 286), *temperâne* u Brestu, *temperâne* u Karojbi, Bućima i Tinjanu, *temperâne* u Gračišću (LAIČaGgr 1313). U repertoarima za južne čakavske govore nalazimo samo glagol: npr. *temperàti* ‘miješati, mutiti’ na Vrgadi (RGV 214); B. Šimunić za Bibinje navodi gl. *temperàti* i *tenperàti* ‘razmućivati, rastapati miješanjem otapati što u kakvoj tekućini’ (RBiG 715).⁴¹ Mogli bismo pretpostaviti da su Istrorumunji imenicu u značenju ‘piće...’ posudili tek u Istri. U hrvatske istarske govore ri-

³⁸ Tal. *bevanda* »mostra un adattamento di *bibenda* ‘che è da bere’ (...)« (DELI 208, s. v. *bévere*).

³⁹ Mi do glagola nismo došli ni opetovanim telefonskim provjerama tijekom pisanja ovoga rada.

⁴⁰ Na istoj stranici ima i glagol *tempe’rey* ali u značenju ‘kaliti (o čeliku)’.

⁴¹ S. v. navodi i gl. imenice *temperânje* i *tenperânje* bez preciziranja značenja i sintagmu *temperâno jâje* ‘razmućeno, stućeno, prženo jaje’.

ječ je ušla iz nekog istromletačkog idioma⁴² prilagodbom: npr. *akwa temperada kon ažejō* u Brtonigli, *akwa temperada kon ažedo* u Brkaču (ImLA 1313), *temperà* 'bevanda d'acqua e vino' (VG 1145) ← *temperàr* i *intemperar* 'mescolare il vino con l'acqua' (VPB 268, 131), *temperàr* 'diluire; mescolare' (DDP 276), *temperar* 'far bevanda, cioè mescolare con l'acqua un po' di vino o di aceto' (VG 1145) < lat. *tēmpērāre*, REW 8627.⁴³

Oblik *nevodniŕto* zapisali smo samo u Mihelima. To je particip glagola tipa *nevodni*: u Žejanama *navodni* (*jo navodnes*), u Šušnjevići *nevodni* (*jo nevodnešk*), u ostalim mjestima *nevodni* (*jo nevodnes*) (u ir. repertoarijima kojima se služimo nema odgovarajućih oblika). Posuđeno iz nekog čakavskog idioma: npr. *navodniŕ* na Braču (RBČG 542)⁴⁴, < prsl. **navodbniti* (ERHJ).

Ostala nam je još sintagma *ocet ši āpa* 'ocat i voda'. Za *ocet* v. 2.3. Za *āpa* 'voda': u Šušnjevići i Novoj Vasi čuli smo *āpe*, *-a*, *-e*, *-ele* ž., u ostalim mjestima *āpa*, *-a*, *-e*, *-ele* ž. Byhan je zapisao *ōpe* (IrG 297), Popovici *āpe* (DRI 89), Pušcariu *āpe*, Cantemir *ūāpe* (TIR 157), Sârbu i Fraŕilā *āpa* (DlR 187), Kovačec *āpe* za južna sela i *āpa* za Žejane (IrHR 23), Dianich 'wapa' (VlR 185) < lat. *aqua*, REW 570 > dr. *āpā* (DEX 50); ar. *āpā* (DDAr 116), *apā* (DArM 34), *apā* (DAr 59); mr. *āpā* i *āpu* (DMr 24, 25). Za veznik *si* 'i' u Šušnjevići smo zapisali *si*, u svim ostalim mjestima *ši* [Maiorecu, Popovici, Cantemir, Sârbu i Fraŕilā i Kovačec imaju *ši* (VlRR 122, DRI 155, TIR 182, DlR 248, IrHR 190 — Kovačec uz natuknicu navodi i *si* za Šušnjeviću), Byhan *ši* (IrG 337), Dianich *ši* (VlR 168)] < lat. *sīc*, REW 7892 > dr.; ar.; mr. *ši* (DEX 1055; DDAr 1005; DMr 284).

3. Zaključak

Prema očekivanom najveći je dio obrađene terminologije posuđen iz čakavskih govora, jedan dio u Cetinskoj krajini a jedan dio tek nakon dolaska na Krk i u Istru. Valja napomenuti da je jako teško točno utvrditi stratifikaciju tih čakavizama, budući da u Istri imamo sve te dalmatinske idiome, s kojima su Istrorumunji bili u kontaktu prije selidbe, a koji bi lako

⁴² I u slovenske istarske govore: npr. *temperāne* u Borštu (LAIČaGgr 1313), *tāmpārāne* u Novoj Vasi (ImLA 1313).

⁴³ »Il latino *temperāre* viene collegato comunemente con *tēmpus* 'tempo' anche se ci sfugge il legame semantico, ricostruibile solo se il s. avesse avuto il sign. di 'taglio, divisione (di tempo)': allora il punto di partenza sarebbe l'accez. principale di 'mescolare', specialmente il vino con l'acqua (...)« (DELI 1675, s. v. *temperāre*).

⁴⁴ Autori čakavskih rječnika kojima se služimo ne navode odgovarajućih oblika (što ne znači da ih u tim govorima nema). Za Novalju na Pagu S. Vranić daje nesvrš. oblik *navodnjēvat* (RGNoP 419).

mogli biti polazištem obrađenih posuđenica. Znatno je broj tih čakavizama mletačkog podrijetla (istro- ili dalmatinsko-). Izravnih mletacizama u našoj terminologiji nema, svi su preuzeti preko hrvatskih usta. Izvornih rumunjskih oblika jako je malo, uglavnom je riječ o sastavnicama pojedinih sintagmi koje su ili prevedene ili nastale in loco od domaćih i posuđenih elemenata vlastita jezika, uz ogradu da i te riječi mogu biti iz nekog čakavskog idioma Istre ili Dalmacije, a ne iz zajedničkog rumunjskog korpusa. Sve u svemu, statistika ove terminologije poklapa se u potpunosti sa svim istrorumunjskim terminologijama.

Bibliografija

- ARJ — 1880.—1976.: *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I—XXIII, JAZU. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- BBT — Nikola VELČIĆ, 2003.: *Besedar Bejske Tramuntane*. Mali Lošinj — Beli — Rijeka: Katedra Čakavskog sabora Cres — Lošinj.
- BOE — Giuseppe BOERIO, 1971.: *Dizionario del dialetto veneziano*. Milano: Martello Editore (pretpisak mletačkoga izdanja iz 1856.).
- ČDOC — Hubrecht Peter HOUTZAGERS, 1953.: *The Čakavian Dialect of Orlec on the Island of Cres*. Amsterdam.
- DAR — Matilda CARAGIU MORIOȚEANU, 1979. *Dicționar aromân*, I (A—D). Bukurešt: Editura Enciclopedică.
- DARm — Dina CUVATA, 2006: *Dictsionar armănescu — machidunescu*. Skoplje: Uniea ti cultură-a Armănjlor dit Machidunii.
- DAS — Pribislav B. MARINKOVIĆ, 2009.: *Cincarsko-srpski rečnik/Dictsionar armănescu-sârbescu*. Beograd: Srpsko-cincarsko društvo Lunjina.
- DDAr — Tache PAPAHAĞI, 1963: *Dicționarul dialectului aromân*. Bukurešt: Editura Academiei Republicii Populare Romîne.
- DDIs — Petru NEIESCU, 2011., 2015.: *Dicționarul dialectului istroromân*, I (A—C) — II (Č—K). Bukurešt: Editura Academiei Române.
- DDP — Pino ORBANICH, Barbara BURŠIĆ gIUDICI, 2009.: *Dizionario del dialetto di Pola*. Rovinj: Unione italiana — Fiume, Università popolare — Trieste, società di studi e ricerche MEDITERAN — Pula.
- DELI — Manlio CORTELAZZO, Paolo ZOLLI, 1999.: *Dizionario Etimologico della Lingua Italiana*: Bologna: Zanichelli.
- DELI-cd — Manlio CORTELAZZO, Paolo ZOLLI, 1999.: *Dizionario Etimologico della Lingua Italiana*: Bologna: Zanichelli (izdanje na CD-u).
- DELR — Mihai VINEREANU, 2008.: *Dicționar etimologic al limbii Române pe baza cercetărilor de indo-europenistica*. Bukurešt: Alcor Edimpex s. r. l.
- DER — Alejandro CIORANESCU, 1966.: *Diccionario etimologico rumano*. Tenerife, Madrid: Universidad de la Laguna.

- DEX — 1998.: *Dicționarul explicativ al limbii române*. Bukurešt: Univers Enciclopedic.
- Dİr — Richard SÂRBU, Vasile FRĂȚILĂ, 1998.: *Dialectul istro-român*. Temišvar: Editura Amarcord.
- DLI-cd — Giacomo DEVOTO, Gian Carlo OLI, 2003.: *Il Dizionario della Lingua Italiana* (izdanje na CD-u). Firenze: La Monnier.
- DMr — Theodor CAPIDAN, bng: *Meglenoromâni III, Dicționar meglenoromân*. Bukurešt: Academia Română.
- DRI — Josif POPOVICI, 1909.: *Dialectele române, IX: Dialectele române din Istria, partea a 2^A* (texte și glosar). Halle A. D. S.: Editura autorului.
- DRIS — Josif POPOVICI, 1914.: *Dialectele române, IX: Dialectele române din Istria, partea a 2^A* (texte Ei glosar). Halle A. D. S.: Editura autorului.
- ERHJ — Ranko MATASOVIĆ, Tijmen PRONK, Dubravka IVŠIĆ, Dunja BROZOVIĆ RONČEVIĆ, 2015.: *Etimološki rječnik hrvatskoga jezika* (rukopis od A-NJ). Zagreb: Zavod za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- ESSJ — France BEZLAJ, 1982.-2007.: *Etimološki slovar slovenskega jezika* (I-IV). Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti.
- GDDT — Mario DORIA, 1984.: *Grande dizionario del dialetto triestino*. Trst: Italo Svevo.
- GG — Iva LUKEŽIĆ, Sanja ZUBČIĆ, 2007.: *Grobnički govor XX. stoljeća (gramatika i rječnik)*. Rijeka: Katedra Čakavskog sabora Grobinščine.
- HER — Alemko GLUHAK, 1993.: *Hrvatski etimološki rječnik*. Zagreb: August Cesarec.
- ILA — Goran FILIPI, Barbara BURŠIĆ GIUDICI 1998.: *Istriotski lingvistički atlas*. Pula: Znanstvena udruga Mediteran.
- ImLA — Goran FILIPI, Barbara BURŠIĆ GIUDICI 2012.: *Istromletački lingvistički atlas*. Zagreb: Dominović.
- IrG — Arthur BYHAN, 1899.: *Istrorumänisches Glossar*, u Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache, IV, str. 174-396. Leipzig.
- IrHR — August KOVAČEC, 1998.: *Istrorumunjsko-hrvatski rječnik s gramatikom i tekstovima*. Pula: Znanstvena udruga Mediteran.
- IrLA — Goran FILIPI, 2002.: *Istrorumunjski lingvistički atlas / Atlasul Lingvistic Istroromân / Atlante Linguistico Istrorumenno*. Pula: Znanstvena udruga MEDITERAN Pula.
- JaFa — Vojmir VINNJA, 1998., 2003., 2004.: *Jadranske etimologije (jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku, I-III)*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Školska knjiga.
- LAIČaGgr — Goran FILIPI, Barbara BURŠIĆ GIUDICI: *Lingvistički atlas istarskih čakavskih govora — građa*.
- LVJ — Andro Roki FORTUNATO, 1977. *Libar viškiga jazika*. Toronto: vlastita naklada.

- MrA — Petar ATANASOV, 2002.: *Meglenoromâna astăzi*. Bukurešt: Editura Academiei Române.
- OA — osobne ankete.
- PIRONA — Giulio Andrea PIRONA, Ercole CARLETTI, Giov. Batt. CORGNALI, 1966.: *Il nuovo Pirona (vocabolario friulano)*. Udine: Società filologica friulana.
- RBČG — Petar ŠIMUNOVIĆ, 2009.: *Rječnik bračkih čakavskih govora*. Zagreb: Golden marketing, Tehnička knjiga.
- RBiG — Božidar ŠIMUNIĆ, 2013.: *Rječnik bibinjskoga govora*. Zadar: Ogranak Matice hrvatske Zadar.
- RBoG — Ivan FRANČETIĆ, 2015.: *Rječnik boljunskih govora (izvorni rukopis uredila, priredila i popratila etimološkim komentarima Sandra Tamaro)*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
- RCrG — Đurđica IVANČIĆ DUSPER, Martina BAŠIĆ, 2013.: *Rječnik crikveničkog govora*. Crikvenica: Centar za kulturu Dr. Ivan Kostrenčić.
- REW — W. MEYER LÜBKE, 1972.: *Romanisches etymologisches Wörterbuch*. Heidelberg: Carl Winter Universitätsverlag.
- RGBK — Petar MILAT PANŽA, 2015.: *Rječnik govora Blata na Korčuli*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- RGGK — Damir KALOGJERA, Mirjana SVOBODA, Višnja JOSIPOVIĆ, 2008.: *Rječnik govora grada Korčule*. Zagreb: Novi Liber.
- RGGK-cd — Damir KALOGJERA, Mirjana SVOBODA, Višnja JOSIPOVIĆ, 2008.: *Rječnik govora grada Korčule*. Zagreb: Novi Liber (izdanje NA CD-u).
- RGI — Žarko MARTINOVIĆ, 2005.: *Rječnik iškoga govora*. Zadar: Gradska knjižnica Zadar.
- RGNoP — Silvana VRANIĆ, Ivo OŠTARIĆ, 2016.: *Rječnik govora Novalje na Pagu*. Novalja: Ogranak Matice hrvatske u Novalji, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
- RGZM — Radoslav RUNKO, 2014.: *Rječnik govora zaseoka Mrkoči u Istri*. Rijeka: Naklada Kvarner.
- RLC — Marijan MILEVOJ, 2006.: *Gonan po nase (rječnik labinske čakavice)*. Labin: Mathias Flacius.
- RMG — Marija PERUŠKO, 2010.: *Rječnik medulinskoga govora*. Medulin: Mendula, Općina Medulin.
- RROG — Slavko KALČIĆ, Goran FILIPI, Valter MILOVAN, 2014.: *Rječnik roverskih i okolnih govora*. Pazin, Zagreb, Pula: Matica hrvatska Pazin, Naklada Dominović, Znanstvena udruga Mediteran Pula.
- RSG — Siniša VUKOVIĆ, 2001.: *Ričnik selaškega govora (rječnik dijalekta Selca na otoku Braču)*. Split: Laus.
- RTCrG — Duško GEIĆ, 2015.: *Rječnik i gramatika trogirskoga čakavskoga go-*

- vora*. Split, Trogir: Književni krug Split, Združeni artisti Trogir.
- SES — Marko SNOJ, 1997.: *Slovenski etimološki slovar*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- SES2 — Marko SNOJ, 2009.: *Slovenski etimološki slovar* (druga, pregledana in dopolnjena izdaja): Ljubljana: Modijan.
- Sr — Sextil PUȘCARIU, 1929.: *Studii istroromâne*, III. Bukurešt: Cvltvra Națională.
- SKOK — Petar Skok, 1971.-1974.: *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb: JAZU (danas HAZU).
- SR — Milan MOGUŠ, 2002.: *Senjski rječnik*. Zagreb, Senj: HAZU, Ogranak Matice hrvatske Senj.
- StR — Željko PETRIĆ, 2008.: *Splitski rječnik*. Split: Naklada Bošković.
- Tir — Traian CANTEMIR, 1959.: *Texte istroromâne*. Bukurešt: Editura Academiei Republicii Populare Române.
- VDVD — Luigi MIOTTO, 1991.: *Vocabolario del dialetto veneto-dalmata*. Trst: LINT.
- VG — Enrico ROSAMANI, 1999.: *Vocabolario giuliano*. Trst: LINT.
- VIrI — Antonio DIANICH, 2010.: *Vocabolario istroromeno-italiano: la varietà istroromena di Briani*. Pisa: Edizioni ETS.
- VIrR — Ioan MAIORESCU, 1900.: *Itinerar in Istria și vocabular istriano-român*. Iași: H. Goldner.
- VPB — Marino DUSSICH, 2008.: *Vocabolario della parlata di Buie d'Istria*. Rovinj: Unione Italiana Fiume, Università Popolare Trieste.
- VPI — Antonio VASCOTTO, 1987.: *Voci della parlata isolana nella prima metà di questo secolo*. Imola: Grafiche Galeatti.

The selected istroroumanian ampelonyms

Abstract

The paper deals with selected istroroumanian ampelonyms (terms related to grape vine). The terms were collected in all the places where istroroumanian is still in use (Žejane, Šušnjeвица, Nova Vas, Jesenovik, Letaj, Brdo, Škabići, Trkovci, Zankovci, Miheli and Kostrčan). The words are compared to equivalent forms in croatian, slovenian and istrovenetian dialects and, in case there is a original word, to other three roumanian dialects (dacoroumanian, aroumanian and meglenoroumanian). All the words are lexically and etimologically elaborated.

Ključne riječi: ampelonimi, istrorumunjski, Istra, dijalektologija, etimologija

Key words: istroroumanian, ampelonyms, grape vine, Istria, dialectology, etymology